

Přičitatelnost a trestní odpovědnost právnických osob v české soudní praxi

20.11.2019
Justičná akadémia, Pezinok

JUDr. Lukáš Bohuslav, Ph.D.

1

Přičitatelnost trestného činu

ČR	SR
§ 8	§ 4
Jak	
V zájmu, v rámci činnosti	v jej prospech, v jej mene, v rámci jej činnosti alebo jej prostredníctvom
Kým	
statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, anebo jiná osoba ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby, která je oprávněná jménem nebo za právnickou osobu jednat	štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu
osoba ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby, která u této právnické osoby vykonává řídicí nebo kontrolní činnost	ten, kto vykonáva kontrolnú činnosť alebo dohľad v rámci právnickej osoby
osoba, která vykonává rozhodující vliv na řízení právnické osoby,	iná osoba, ktorá je oprávnená zastupovať právnickú osobu alebo za ňu rozhodovať.
zaměstnanec právnické osoby při plnění pracovních úkolů na podkladě rozhodnutí, schválení nebo pokynu orgánů právnické osoby nebo osob uvedených výše anebo proto, že orgány právnické osoby nebo osoby uvedené v odstavci 1 písm. a) až c) neprovedly taková opatření, která měly provést podle jiného právního předpisu nebo která po nich lze spravedlivě požadovat	osoba uvedená výše nedostatočným dohľadom alebo kontrolou, ktoré boli jej povinnosťou, hoci z nedbanlivosti umožnila spáchať trestný čin osobou, ktorá konala v rámci oprávnení, ktoré jej boli zverené právnickou osobou

2

Vyvinění, resp. exkulpace

ČR	SR
§ 8 odst. 5	§ 3
pokud právnická osoba vynaložila veškeré úsilí, které na ní bylo možno spravedlivě požadovat, aby spáchání protiprávního činu zabránila	Spáchanie trestného činu právnickou osobou podľa odseku 2 sa právnickej osobe nepričíta, ak vzhľadom na predmet činnosti právnickej osoby, spôsob spáchania trestného činu, jeho následky a okolnosti, za ktorých bol trestný čin spáchaný, je význam nesplnenia povinností v rámci dohľadu a kontroly zo strany orgánu právnickej osoby alebo osoby uvedenej v odseku 1 nepatrný.

3

Č. 23/2016 Sb. rozh. tr.

I. Protiprávní čin je **spáchán v zájmu právnické osoby** ve smyslu § 8 odst. 1 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „t. o. p. o.“), **má-li z něho právnická osoba buď majetkový prospěch, nebo jakýkoliv imateriální prospěch, či získá-li jakoukoliv jinou výhodu.** Uvedený znak je třeba vykládat tak, že prospěch nebo výhoda právnické osoby plynoucí pro ni ze spáchaného trestného činu prostřednictvím benefitů dosažených tímto trestným činem jejími zaměstnanci či společníky musí mít takovou povahu, že **benefitem zaměstnance či společníka právnické osoby jsou podmíněny prospěch nebo výhoda samotné právnické osoby.**

Jestliže tedy např. **jediný společník** právnické osoby – společnosti s ručením omezeným **řídil její motorové vozidlo, jímž vykonal jízdy výlučně pro své soukromé účely a svůj osobní prospěch,** ač mu byl pravomocným a vykonatelným rozhodnutím soudu uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel, nejde o čin spáchaný v zájmu právnické osoby, a právnická osoba se jím proto nemůže dopustit trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku.

II. **Zavinění právnické osoby** ve vztahu k některému z trestných činů vymezených v § 7 t. o. p. o. **je třeba odvozovat od zavinění fyzické osoby,** která při páchaní trestného činu jednala jménem právnické osoby nebo v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti ve smyslu § 8 odst. 1 t. o. p. o., nikoliv od zavinění fyzické osoby oprávněné činit v řízení úkony za právnickou osobu, jde-li o odlišné fyzické osoby.

4

Č. 34/2017 Sb. rozh. tr.

Ustanovení § 8 odst. 3 t. o. p. o. **připouští vyvodit trestní odpovědnost právnické osoby i tehdy, nepodaří-li se zjistit, která konkrétní fyzická osoba jednala** způsobem uvedeným v § 8 odst. 1 a 2 t. o. p. o.

Rozhodná skutková zjištění ovšem musí i v tomto případě poskytovat dostatečný podklad ke spolehlivému závěru, **že určitá fyzická osoba - byť neznámá či neztotožněná - spáchala protiprávní čin jménem trestně odpovědné právnické osoby, v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti** (např. že v rozporu se svými povinnostmi úmyslně zatajila účetnictví společnosti s ručením omezeným s dalšími důsledky uvedenými v § 254 odst. 1 tr. zákoníku), že si tak počínala v postavení vyžadovaném podle § 8 odst. 1 písm. a) až d) t. o. p. o. (např. jako jednatel společnosti s ručením omezeným) a že vzhledem k tomu lze přičítat spáchání trestného činu právnické osobě ve smyslu § 8 odst. 2 t. o. p. o. (např. v důsledku spáchání činu statutárním orgánem právnické osoby či jeho členem).

Tyto podmínky však **nebudou splněny, pokud soudy nižších stupňů učinily skutkový závěr, podle něhož nebylo prokázáno, že se stal skutek**, kterým měla určitá fyzická osoba založit trestní odpovědnost právnické osoby ve smyslu § 8 odst. 1 a 2 t. o. p. o., **resp. jestliže ve vztahu k takové fyzické osobě se soudům nepodařilo vůbec zjistit, zda a jakým způsobem jednala.**

5

Č. 29/2017 Sb. rozh. tr.

Pro závěr, že za určitý trestný čin nese trestní odpovědnost právnická osoba, nestačí, že jde o trestný čin neuvedený ve výjimkách podle § 7 t. o. p. o. a že protiprávní čin spáchala fyzická osoba uvedená v § 8 odst. 1 t. o. p. o. v zájmu právnické osoby nebo v rámci její činnosti. Tento čin totiž musí být přičitatelný dané právnické osobě podle § 8 odst. 2 t. o. p. o., což kromě uvedeného znamená, že jde o takové jednání fyzické osoby, které je svým obsahem a účelem i jednáním právnické osoby navenek.

K trestní odpovědnosti právnické osoby postačí i jen jeden z alternativně stanovených vztahů jednání některé z osob uvedených v § 8 odst. 1 t. o. p. o. k právnické osobě, tedy jednání takové fyzické osoby v zájmu právnické osoby nebo v rámci její činnosti.

Právnické osobě nelze přičítat trestný čin ve smyslu § 8 odst. 2 t. o. p. o., pokud jednájí fyzická osoba spáchala protiprávní čin fakticky v rámci činnosti právnické osoby, ale na úkor této právnické osoby. V takovém případě sice platí, že právnická osoba obecně odpovídá za volbu fyzických osob oprávněných za ni jednat, avšak **byla-li právnická osoba zneužita ke spáchání trestného činu fyzickou osobou jednájí za ni, zpravidla není možno dovodit spáchání trestného činu i touto právnickou osobou.**

6

Č. 37/2019 Sb. rozh. tr.

K tomu, aby protiprávní čin nezjištěné fyzické osoby založil trestní odpovědnost právnické osoby podle § 8 odst. 3 t. o. p. o., **nestačí závěr, že taková fyzická osoba jednala v zájmu právnické osoby** ve smyslu návětí v § 8 odst. 1 t. o. p. o.

K trestní odpovědnosti právnické osoby **nepostačuje ani alternativní zjištění, že nezjištěná fyzická osoba jednala v zájmu právnické osoby nebo v rámci její činnosti v některém (blíže neurčeném) z postavení podle § 8 odst. 1 písm. a), b), c) nebo d) t. o. p. o., ale musí být učiněn jednoznačný závěr podložený odpovídajícím skutkovým zjištěním, že tato fyzická osoba jednala buď v některém z postavení předpokládaných v § 8 odst. 1 písm. a) až c) t. o. p. o., anebo v postavení podle § 8 odst. 1 písm. d) t. o. p. o., a že v důsledku toho je spáchaný čin přičitatelný právnické osobě buď podle § 8 odst. 2 písm. a) t. o. p. o., anebo podle § 8 odst. 2 písm. b) t. o. p. o.** To platí i za situace, má-li být právnická osoba spolupachatelem nebo účastníkem na trestném činu jiné osoby.

7

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4.11.2015 sp. zn. 7Tdo 1199/2015

V případě trestní odpovědnosti jak právnické osoby, tak i některé z osob uvedených v § 8 odst. 1 a) až c) zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů, se uplatní **samostatná souběžná trestní odpovědnost** obou těchto subjektů, kdy každý odpovídá za celý způsobený následek.

V tomto případě **se nejedná o spolupachatelství s ohledem na povahu přičitatelnosti** vymezené v § 8 odst. 2 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, neboť **zde nejde o úmyslné společné jednání** ve smyslu § 23 tr. zákoníku, **ale o jednání některé z osob** uvedených v § 8 odst. 1 a) až c) citovaného zákona, **které je přímo přičitatelné trestně odpovědné právnické osobě.**

8

**Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.8.2017
sp. zn. 8Tdo 924/2017**

Trestný čin je **spáchán v rámci činnosti právnické osoby, pokud souvisí s předmětem její činnosti nebo podnikání** (účelem její existence), který je zpravidla vymezen v právním předpise, zřizovací listině, stanovách, ale i v příslušném rejstříku (obchodním apod.).

Jde v podstatě **o čin v rámci provozu právnické osoby**, jinak řečeno o čin spáchaný v souvislosti s poskytováním služeb, s výrobní, obchodní či jinou činností právnické osoby. Nezáleží na tom, zda z protiprávního činu spáchaného v rámci její činnosti má právnická osoba nějaký prospěch či nějakou výhodu, tedy na tom, zda je takový čin spáchaný v jejím zájmu.

9

**Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 3. 2017
sp. zn. 6 To 7/2017**

Za veškeré úsilí, které je možno po právnické osobě spravedlivě požadovat, je třeba považovat naplnění formálních kroků (compliance program apod., s nimiž bude předmětná fyzická osoba ad § 8 odst. 1 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob seznámena a na níž bude vynucena jejich akceptace)

a

současně **poctivou prokazatelnou snahu právnické osoby, aby byla přijatá ochranná opatření životaschopná**, byla naplňována, vyžadována, kontrolována, vynucována a revidována.

10

**Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2019
sp. zn. 7 Tdo 110/2019**

Podstatou byl podvodný prodej motorových vozidel s pozměněným stavem ujetých kilometrů, čímž byla nadsazena prodejní cena a způsobena škoda kupujícím ve výši rozdílu mezi prodejní cenou vozidla a jeho skutečnou hodnotou.

Analyzováno ustanovení § 8 odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob.

11

Závěr

Za pozornost děkuje Lukáš Bohuslav

bohuslav@prf.cuni.cz

12